

Obsah

Události v EU:	Británie požádala EU o brexitový kompromis	strana 2
Brusel Inside:	Bruselská mělčina před bouří	strana 5
Drobnohled:	Zahraničnímu obchodu ČR se stroji se stále daří	strana 6
Hlavní téma:	Energetika ve světě a v EU: tradiční vs. zelená	strana 7
EU Seriál:	Přímo řízené programy EU	strana 11

EKONOMICKÉ A STRATEGICKÉ ANALÝZY

David Navrátil

hlavní ekonom České spořitelny
+420 224 995 439, dnavratil@csas.cz

Petr Zahradník

+420 956 765 213, pzahradnik@csas.cz

EU OFFICE / KNOWLEDGE CENTRE

Tomáš Kozelský

+420 956 718 013, tkozelsky@csas.cz

Tereza Hrtúsová

+420 956 718 012, thrtusova@csas.cz

Radek Novák

+420 956 718 015, radeknovak@csas.cz

Česká spořitelna, a.s.

Budějovická 1518/13b

140 00 Praha 4

EU_office@csas.cz

<http://www.csas.cz/eu>

Sledujte nás na Twitteru:

ReSearch

Česká spořitelna

@Research_sporka

Obsahovými partnery Měsíčníku EU aktualit jsou

Zastoupení Evropské komise v ČR a portál EurActiv.cz

Evropská
komise

EURACTIV.cz

Milí čtenáři,

Davidem Cameronem započatá nepřehledná situace kolem brexitu stále nemá rozuzlení. A moc tomu nepomáhá ani nedávno zvolený britský premiér. Boris Johnson se totiž v britské politice a v problematice brexitu pohybuje s „ladností“ jemu vlastní. Některé jeho sportovní „výkony“ ve fotbale či v rugby s dětmi jsou na síti známé. A podobné neúspěchy se mu nevyhýbají ani na nejvyšší úrovni jeho politické kariéry. Když byl ještě starosta města Londýna, z jeho zaseknutí na laně při průletu nad hlavami spoluobčanů dokázal ještě vytěžit politický kapitál, nyní se mu však příliš nedaří. Jako jeho další neúspěch můžeme považovat rozhodnutí britského nejvyššího soudu o tom, že vynucené ukončení zasedání britského parlamentu v září a posunutí na 14. října bylo neplatné. Premiér Johnson tak podle mnohých chtěl znemožnit práci britského parlamentu v době, kdy datum brexitu (a možnosti vyjednat, co nejlepší podmínky) se rychle blíží. A zatím se žádná dohoda ke schválení nekoná a datum odchodu je (možná prozatím) stanoveno už na konec letošního října.

V červencovém čísle Měsíčníku EU aktualit jsme psali o tom, že se Evropské komisi a jihoamerickému sdružení Mercosur povedlo najít shodu a dokončit 20 let trvající vyjednávání o podobě obchodní dohody. Jenže se objevují komplikace. Vypadá to, že pro přijetí této obchodní smlouvy, která by měla být největší v dějinách, nejsou nakloněni v Rakousku, ale nesouhlasí s ní taky Irsko a určité výhrady má i slovenské ministerstvo zemědělství. Podrobnosti na straně 3.

Zlepšená ekonomická situace se po hospodářské krizi projevila i ve zvyšujícím se objemu českého zahraničního obchodu. Roste nejen vývoz, ale i dovoz. Projevuje se tak vyšší kupní síla a zvyšující se spotřeba. V dovozu z kategorií dominují stroje a dopravní prostředky. Hodnota jejich dovozu se za posledních deset let více než zdvojnásobila. Více o vývoji importu do Česka v rubrice Drobnohled.

Důležité téma – energetika rezonuje v dnešních dnech ještě o to více, kdy zaznívají hlasy o čistotě klimatu a jen stačí vzpomenout jméno Greta a většina už bude vědět, koho tím myslím (schválně, kolik z vás by si vzpomnělo na její příjmení Thunberg). Hlavní téma je věnováno vývoji na poli energetiky ve světě i v EU a to jak z pohledu spotřeby, výroby a energetického mixu. Kolegové Terka Hrtúsová a Radek Novák vám přiblíží i regulatoriku a trendy, stejně jako vývoj v Německu, kde to rozhodně nebudou mít jednoduché vzhledem k poměrně rychlému odklonu od jádra a postupnému snižování výroby energie z uhlí – tlak na obnovitelné zdroje energie bude sílit. Více na stranách 7 – 11.

O dotacích už asi slyšela valná část našich čtenářů, méně známé a přitom pro Českou republiku stále zajímavější jsou však takzvané přímo řízené programy, které jsou financovány z rozpočtu EU. Zajímavější z toho důvodu, že Česko ekonomicky bohatne a tak si postupně „sáhne“ na méně podpory určené pro chudší regiony. Naopak podíl přímo řízených programů na rozpočtu EU v příštích letech pravděpodobně výrazně naroste. A tady je příležitost pro Česko. Více v naší rubrice EU seriál.

Pohodové čtení našeho Měsíčníku, a pokud budete mít čas, běžte na hřiby, rostou.

Tomáš Kozelský

Británie požádala EU o brexitový kompromis. - Britský nejvyšší soud: Rozhodnutí o ukončení zasedání ve druhém zářijovém týdnu a zahájení nového zasedání 14. října bylo od počátku neplatné. - Volby v Rakousku: Konzervativní Sebastian Kurz posílil. - Dohoda EU-Mercosur: Rakousko bude hlasovat proti přijetí. - Cla USA na dovoz zboží z EU.

BREXIT

Británie požádala EU o brexitový kompromis

Británie chce kompromis a do Bruselu posílá konstruktivní a rozumné návrhy na řešení problému kolem hranice mezi Irskem a Severním Irskem. Na sjezdu své Konzervativní strany 2. října to prohlásil britský premiér Boris Johnson, který slíbil, že na irské hranici ani poblíž ní za žádných okolností nevzniknou kontroly.

Podle Johnsona si celý svět přeje „pokojné a rozumné“ rozuzlení vleklé snahy Británie opustit EU, kterou odstartovalo referendum z června 2016. „A proto z EU odejdeme 31. října, ať se stane cokoli,“ zdůraznil.

Johnson řekl, že bude usilovat o dojednání podmínek odchodu se zbytkem evropského bloku a že navrhuje kompromisní řešení tzv. irské pojistky, která je součástí návrhu „rozvodové“ dohody třikrát odmítnutého britskými poslanci. Britský plán alternativní pojistky má podle médií v písemné podobě obdržet Evropská komise, komentátoři rovněž očekávají zveřejnění plného „právního textu“.

Britský odchod z EU je aktuálně v plánu už za 29 dní a brexit bez dohody je výchozím scénářem tohoto procesu. V Británii ale už několik týdnů platí zákon, podle kterého by vláda musela k realizaci odchodu bez dohody získat výslovný souhlas parlamentu. Jinak zákon ukládá kabinetu dojednat nový odklad brexitu.

Premiér Johnson takovýto postup odmítá. Svůj projev zakončil slovy: „Pojďme dokončit brexit. Pojďme naši zemi sjednotit.“

Podle komentátorů byl projev plný optimismu, ale chyběla v něm konkrétní oznámení, ať už ohledně plánu na dojednání brexitové dohody či vnitropolitických témat.

<https://euractiv.cz/section/brexit/news/johnson-vyzval-eu-k-ustupkum-alternativou-je-odchod-britanie-bez-dohody-rekl/>

<https://www.gov.uk/brexit>

Britský nejvyšší soud: Přestávka parlamentu byla nezákonná

Rozhodnutí o ukončení zasedání ve druhém zářijovém týdnu a zahájení nového zasedání až 14. října bylo od počátku neplatné, uvedla předsdkyně soudu Brenda Haleová. Parlament podle ní může nyní podniknout kroky k tomu, aby se opět sešel. Podle britských médií je verdikt další velkou porážkou Johnsona před plánovaným odchodem Británie z Evropské unie. Termín brexitu je 31. října. Proti rozhodnutí soudu se nelze odvolat.

O případu rozhodovalo celkem jedenáct soudců, což je nejvyšší možný počet. Podle Haleové soudci nejprve

jednomyslně dospěli k názoru, že jim přísluší zabývat se případem vynucené parlamentní přestávky. Následně bylo jednomyslně i rozhodnutí, že tato přestávka byla nezákonná, neboť jejím cílem bylo zabránit poslancům v práci. Neplatná byla podle soudu od samého počátku.

Přerušení práce britského parlamentu je za běžných okolností rutinní událostí. Johnsonův krok ale vyvolal kritiku. Podle opozice a nyní i podle nejvyššího soudu bylo jeho cílem zhatit plány zákonodárců kolem brexitu. Kritiku si premiér vysloužil také za neobvykle dlouhou dobu, po kterou měla přestávka trvat.

<https://euractiv.cz/section/brexit/news/vynucena-prestavka-parlamentu-je-nezakonna-rozhodl-britsky-nejvyssi-soud/>

<https://www.supremecourt.uk/index.html>

POLITIKA

Volby v Rakousku: Konzervativní Sebastian Kurz posílil

Jak předpovídaly průzkumy, **Kurz ve volbách získal 37,5 % hlasů, což je o 6,1 p.b. více, než v roce 2017.** Za ÖVP následovali sociální demokraté (21,2 %), kteří se naopak musejí vyrovnat s poklesem podpory o 5,6 p.b.

Ztráta FPÖ byla nečekaně vysoká, podpořilo ji pouze 16,2 % voličů. Velký úspěch zaznamenali Zelení, kteří se v roce 2017 mezi zákonodárce ani nedostali a nyní si připsali 13,8 % hlasů. Na nejlepší výsledek ve své historii dosáhli se 8,1 % liberálové NEOS.

Na řadě je nyní prezident Alexander van der Bellen, který by měl nejsilnější stranu pověřit sestavením vlády. Bývalý člen Zelených van der Bellen se nicméně nechal slyšet, že při formování nové vlády chce hrát nezvykle aktivní roli, a to především v otázce klimatické politiky.

Kurz prohlásil, že chce jednat se všemi stranami, ale složit vládu může být obtížné. Jak předpokládají analytici, lídr bude chtít vytvořit koalici se Zelenými a liberálními NEOS. Problémem by mohli být zelení voliči, kteří mu nechtějí odpustit, že do minulé vlády pozval krajní pravici.

Profesor komparativní politologie z Keele University Richard Luther řekl Euronews, že opětovné vybudování koalice s FPÖ by se Kurzovi mohlo vymstít, zatímco spolupráce se Zelenými by byla „výzvou“, a to zejména vzhledem k jejich proevropským postojům a kritice Kurzovy protiimigrační rétoriky.

<https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/news/the-capitals-rakouske-volby-ovladl-konzervativni-kurz-nyni-ho-ceka-zelena-vyzva/>

<https://wahl19.bmi.gv.at/>

ZAHRANIČNÍ OBCHOD

Dohoda EU-Mercosur: Rakousko bude hlasovat proti přijetí

Rozhodnutí parlamentu znamená, že rakouská vláda bude muset hlasovat proti schválení dohody na úrovni EU, kde je potřeba souhlas všech 28 členských států.

Proti dohodě se v evropském výboru dolní parlamentní komory Národní rady postavily téměř všechny politické strany. Podle agentury APA s dohodou v zásadě souhlasí, chtějí ale pokračovat v jednání a doplnit ji o další ustanovení.

Dohodu s Mercosurem v Rakousku podporuje svaz průmyslu, obchodní komora a na politické scéně pouze liberální strana NEOS. Silný nesouhlas naopak vyjadřují ekologické organizace a odboráři.

EU dojednala dohodu se čtyřmi zeměmi Mercosuru – Brazílií, Argentinou, Uruguayí a Paraguayí – v červnu po téměř 20 letech rozhovorů. Vznikla by největší zóna volného obchodu na světě. Ujednání musí projít schvalovacím procesem ve všech členských zemích Unie. Po schválení navíc bude zřejmě následovat až šestileté přechodné období. Přijetí se ale ještě může prodloužit kvůli odchodu Velké Británie z Unie.

Brazílie se stala terčem kritiky evropských zemí kvůli své politice v oblasti životního prostředí a přístupu k hašení pralesních požárů v Amazonii, které letos propukly s nebyvalou intenzitou.

V srpnu dohodu zablokovala Francie poté, co brazilský prezident Jair Bolsonaro odmítl výhrady evropských představitelů vůči údajně liknavé reakci brazilských úřadů na požáry amazonského pralesa. Británie a Německo kritizovaly francouzské rozhodnutí s tím, že zablokování dohody není vhodná odpověď.

S dohodou ale také nesouhlasí například Irsko a výhrady má i slovenské ministerstvo zemědělství. Také europoslanci se k obchodní dohodě s jihoamerickými zeměmi nestaví příliš otevřeně. Obávají se poškození evropských farmářů.

<https://euractiv.cz/section/ekonomika/news/rakousko-bude-hlasovat-proti-prijeti-dohody-eu-mercotur-vyhrady-maji-i-dalsi-staty/>

https://www.parlament.gv.at/PAKT/PR/JAHR_2019/PK0905/index.shtml

Cla USA na dovoz zboží z EU

Světová obchodní organizace (WTO) kvůli nezákonnému subvencování evropského výrobce letadel Airbus povolila Spojeným státům uvalit cla na zboží z Evropské unie v objemu 7,5 miliardy dolarů (zhruba 177 miliard Kč) ročně.

Washington požadoval souhlas od WTO se zavedením cel na dovoz v roční hodnotě 11,2 miliardy dolarů. Vypracoval již předběžný seznam produktů zboží, na které by mohl uplatnit až stoprocentní clo. Seznam zahrnuje kromě letecké techniky také například víno, kabelky nebo sýry.

Spojené státy a Evropská unie se od roku 2004 u WTO navzájem obviňují z nelegální podpory svých výrobců letadel Boeing a Airbus. U obou stran bylo zjištěno, že v rozporu s pravidly WTO své výrobce letadel finančně podporovaly, aby jim zajistily výhodnější pozici na trhu.

Obě strany se následně začaly připravovat na případné uvalení cel, která by byla odvetou za škody vzniklé v důsledku subvencí. Plány EU na zavedení cel na americké zboží WTO ještě posuzuje, rozhodnutí se očekává začátkem příštího roku.

Podle Evropské komise by se nicméně obě strany místo uvalování cel měly spravedlivě dohodnout. Pokud by Washington k výběru cel skutečně přistoupil, nemá EU jinou možnost než odpovědět stejným způsobem, uvedla komise ve svém sdělení.

<https://euractiv.cz/section/ekonomika/news/wto-dovolila-americanum-uvalit-cla-na-dovoz-z-eu-podle-komise-budou-kontraproduktivni/>

https://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-19-5973_en.htm

Události v EU

Země středoasijského regionu se pomalu ale jistě otevírají světu. Důležitost tohoto regionu si uvědomuje i Evropská unie, která letos přijala novou strategii ve vztahu ke Střední Asii. Propojování Asie a Evropy však není pro Střední Asii to nejdůležitější. Prioritou číslo jedna je ochrana životního prostředí a boj proti změnám klimatu.

VNĚJŠÍ VZTAHY

Země středoasijského regionu, tedy Kazachstán, Uzbekistán, Tádžikistán, Kyrgyzstán a Turkmenistán, se pomalu ale jistě otevírají světu. Chtějí využít své strategické polohy v souvislosti s Novou hedvábnou stezkou, blízkosti Euroasijské ekonomické unie, ale i snahy EU o liberalizaci světového obchodu. Budoucnost ve spolupráci s EU vidí především Kazachstán.

Důležitost tohoto regionu si uvědomuje i Evropská unie, která letos přijala novou strategii ve vztahu ke Střední Asii. Vedle toho by do konce roku měla začít platit i Dohoda o partnerství a spolupráci (Enhanced Partnership and Cooperation Agreement) mezi EU a Kazachstánem. Tyto iniciativy však dlouhodobě čelí kritice, že jsou jen nástrojem pro posílení geopolitické dominance v regionu ze strany Ruska a Číny.

Myšlenkou, že spolupráce zemí v euroasijském prostoru má v 21. století dominovat, se zabývala i Konference představitelů parlamentů euroasijských zemí, která se konala v kazašském hlavním městě Nur-Sultan. Jednalo se již o její čtvrtý ročník. V minulosti ji hostilo Rusko, Jižní Korea a Turecko.

Propojování Asie a Evropy však není pro Střední Asii to nejdůležitější. Prioritou číslo jedna je ochrana životního prostředí a boj proti změnám klimatu.

Kazašská vláda se zavázala, že do roku 2030 bude 30 % energie pocházet z obnovitelných zdrojů, zejména ze sluneční a větrné energie. V současné době takto Kazachstán vyrábí pouze 5 % energie.

<https://euractiv.cz/section/evropska-unie-a-svet/news/kazachstan-se-otevira-svetu-chce-byt-mostem-mezi-evropou-a-asii/>

<http://mseap4.kz/>

FACULTY OF ECONOMICS

DEPARTMENT OF EUROPEAN INTEGRATION

5th International Scientific Conference

ICEI 2020

International Conference on European Integration 2020

Conference Date:

May 21 – 22, 2020

Conference Venue:

Mercure Center Hotel, Českosobratrská 18/1742, Ostrava, Czech Republic

Conference Aim:

Scientific discussion on the current European integration issues

Conference Topics:

- The European Union at the crossroad – Looking back, moving forward
- The European Union competitiveness and strategy Europe 2020
- Economic, social and territorial cohesion in the European Union
- Economic and monetary aspects of European integration
- External relations and trade agenda of the European Union
- Internal market and support to SMEs and entrepreneurs
- Security questions and the future of European defence
- International economic integration and globalisation

Conference Guarantee:

doc. Ing. Lenka Fojtíková, Ph.D.

Organizing Guarantee:

doc. Ing. Michaela Staničková, Ph.D.

Important Dates:

Registration deadline	December 20, 2019
Abstract submission deadline	December 20, 2019
Paper submission deadline	January 20, 2020
Fee payment deadline	February 20, 2020

Conference Fee – Participants with Paper:

Early Bird 4 500 CZK/180 EUR until February 20, 2020
Regular 5 500 CZK/220 EUR after February 20, 2020

Conference Fee – Participants without Paper:

Early Bird 3 500 CZK/140 EUR until February 20, 2020
Regular 4 500 CZK/180 EUR after February 20, 2020

Proceedings of the 1st, 2nd, 3rd and 4th International Conference on European Integration 2012, 2014, 2016 and 2018 **have been indexed** in the Conference Proceedings Citation Index (CPCI) accessed via Web of Science™.

EU Office/Knowledge Centre – Partner of European Administration and International Economic Relations Study Fields

Conference E-mail: icei@vsb.cz

Conference Website: <https://www.ekf.vsb.cz/icei/en/>

Conference Facebook: <https://www.facebook.com/iceiconference/>

Na počátku tohoto podzimu se aktivity institucí Evropské unie ocitly na jakési mělčině. Ta se ani moc nepodobá situaci před pěti lety, kdy taktéž proběhla výrazná změna pozic, daná volbami do Evropského parlamentu, ustanovením nové Evropské komise a dalším obsazením klíčových unijních postů.

Brusel Inside

BRUSELSKÁ MĚLČINA PŘED BOUŘÍ

Tentokrát je cítit, jakoby se noví či staronoví rádi odstříhli od stále ještě nedávné minulosti a hodlali spustit něco zcela nového. To nové by se mělo točit kolem všeho, co je zabarveno do zelena, a taktéž spojeno s dodržováním základních pravidel ústavnosti (jež si bruselská hantýrka pojmenovala jako rule of law; termín, o kterém jsme ještě před nějakými čtyřmi lety v unijních konotacích vlastně neslyšeli).

Tato témata, zdá se, budou mít absolutní přednost v jízdě a budou vytknuta před závorku, v níž se bude tísnit řešení všech témat ostatních. I těch je dost. A těch čistě unijních témat, na kterých záleží hladkost a funkčnost unijních procesů, taktéž není málo. Nepochybně jim vévodí proces schvalování Víceletého finančního rámce (VFR) 2021 – 2027.

Zde se zřejmě v úplnosti naplní černý scénář, před kterým tak varoval Jean-Claude Juncker – nastane výrazné zpoždění při schvalování VFR a tím i při implementaci jeho prvků do praktického života, z nichž mnoho bude tentokrát zcela nových. To není potěšující zjištění, zvláště vzpomeneme-li si na komplikace, způsobené například opožděným spuštěním kohezní politiky zdaleka nejen u nás na počátku nynějšího finančního období.

A varovné hlasy říkají, že letos na podzim mohou členské státy dosti výrazně pozměnit podobu návrhů nařízení, které parametry budoucího VFR upravují.

K dalším nosným tématům patří vylepšování procesu fungování Evropského semestru. Rozumní a zodpovědní zde prosazují silný důraz na strukturální reformy. Milovníci přerozdělování však prosazují přijetí ústupků pro větší fiskální expanzi, než by mohla kritéria obezřetnosti připustit.

Koncept udržitelného rozvoje je bezesporu správnou, korektní, férovou doktrínou, na níž má být rozvojová strategie založena. Je jen třeba si dát velký pozor, aby zastánci prosazování jeho sociálního vrcholu nechtěli v krátkém čase prosadit až příliš na úkor vrcholů ostatních, zvláště pak toho ekonomického, zaměřeného na dlouhodobou prosperitu a konkurenceschopnost.

Silící příznaky ekonomického zpomalování či snad až nastupující recese by měly vést k rozumným, nikoliv hysterickým, návrhům nástrojů, jak tomuto riziku čelit.

Zde ukazují docela dobrý příklad země střední a východní Evropy, jež si letos připomínají 30. výročí započetí jejich fundamentálních ekonomických transformačních procesů. Dlužno dodat, že přístupy k ekonomické transformaci byly mezi jednotlivými státy někdy až velmi různé, mnohdy diametrálně, s odstupem oněch třiceti let můžeme naprosto přesvědčivě říci: žádný z nich neselhal. Z hlediska dlouhodobého růstu se všechny z nich, díky konvergenčnímu potenciálu, vešly do první poloviny žebříčku zemí EU. Jejich přibližování se průměrným hodnotám EU je tedy nespornou realitou.

Co by teď tyto země mohly? Více táhnout za jeden provaz. Zvláště v čase, kdy se personální obsazení i věcné zaměření unijních témat dosti proměňuje. Tyto země mají spoustu společných zájmů a výsledky jejich ekonomických transformací (ne vždy, bohužel, těch společenských) jsou zkrátka impresivní. A EU jako celek si nepochybně zaslouží, aby se s ní o tuto zkušenost země střední a východní Evropy právě nyní podělily.

Petr Zahradník

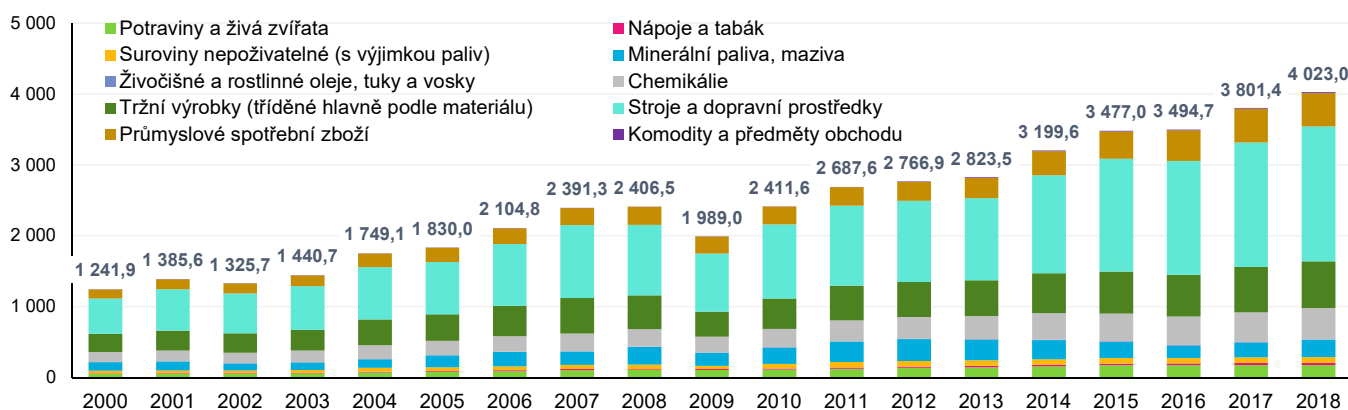
Česká republika je zemí, jejíž ekonomika je silně orientovaná na zahraniční obchod. Hodnota vývozu z ČR loni dosáhla 4,4 bilionu korun, což představovalo 83 % HDP ČR. Klíčovou složkou pro fungování tuzemské ekonomiky je však také dovoz do země. A to nejen spotřebního zboží, ale především surovin, materiálů či součástek, které jsou zásadní pro výrobu a následně export našich výrobků.

ZAHRANIČNÍMU OBCHODU ČR SE STROJI SE STÁLE DAŘÍ

Hodnota českých dovozů (ale i vývozů) se zvyšuje nepřetržitě od celosvětové hospodářské krize z let 2008/2009. Loni importy do ČR poprvé přesáhly hranici 4 bilionů Kč a na hrubém domácím

produktu se podílely 75 %. Za uplynulých deset let se tak jejich hodnota téměř zdvojnásobila. Největší kategorií (z hlediska hodnoty) jsou dovozy strojů a dopravních prostředků.

Vývoj dovozu zboží do ČR v mld. Kč

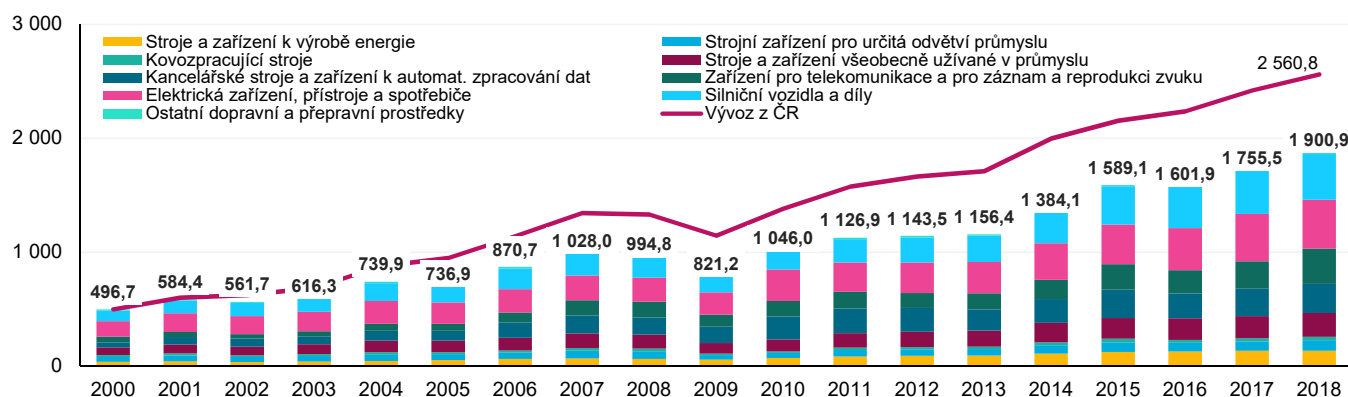

Zdroj: ČSÚ – Databáze zahraničního obchodu, podle klasifikace SITC 1

Dovozy strojů a dopravních prostředků do ČR se za posledních deset let rovněž více než zdvojnásobily – loni činila jejich hodnota 1,9 bilionu Kč. Největší podíl na tom měly dvě kategorie – dovoz elektrických zařízení, přístrojů a spotřebičů a dovoz silničních vozidel. Do obou těchto kategorií patří i díly

a subdodávky pro tuzemskou průmyslovou výrobu, jež jde pak z velké části na export. Pozitivní pro českou ekonomiku jako průmyslovou zemi je fakt, že bilance zahraničního obchodu v případě strojů a dopravních prostředků je pozitivní, to znamená, že více se z ČR v této kategorii vyváží, než dováží.

Vývoj dovozu strojů a dopravních prostředků do ČR v mld. Kč

Zdroj: ČSÚ – Databáze zahraničního obchodu, podle klasifikace SITC 7

Necelá polovina všech dovozů strojů a dopravních prostředků připadá na dvě země – Německo, jako našeho největšího průmyslového partnera, a Čínu, odkud přichází především levné přístroje, spotřebiče či telekomunikační zařízení. Další země se již na dovozu strojů a dopravních prostředků do ČR podílejí jen jednotkami procent.

fakt, že čísla o zahraničním obchodu se stroji a dopravními prostředky tyto starosti zatím nepotvrzují. Jak dovozy, tak především vývozy totiž za první pololetí roku 2019 meziročně vzrostly. Hodnota vývozu dokonce o velmi slušných 6,6 %. Pokud nastalý trend vydrží i v druhém pololetí, tak je před námi další rekordní rok pro zahraniční obchod (nejen) se stroji a dopravními prostředky.

V posledních měsících sílí ve světě, ale i na domácí scéně obavy z ekonomického ochlazení. Pozitivní v tomto duchu je

Radek Novák

Hlavní téma jsme nyní věnovali sektoru, který úzce souvisí s aktuálně čím dál populárnějšími „zelenými“ tématy - energetice. A sice jejímu vývoji ve světě i v EU a to jak z pohledu spotřeby, produkce elektřiny, energetického mixu či regulatoriky EU a jejich cílů. Dozvíte se také, jak to aktuálně vypadá v Německu s plánem ukončit využívání jaderné energie a energie z uhlí.

Hlavní téma

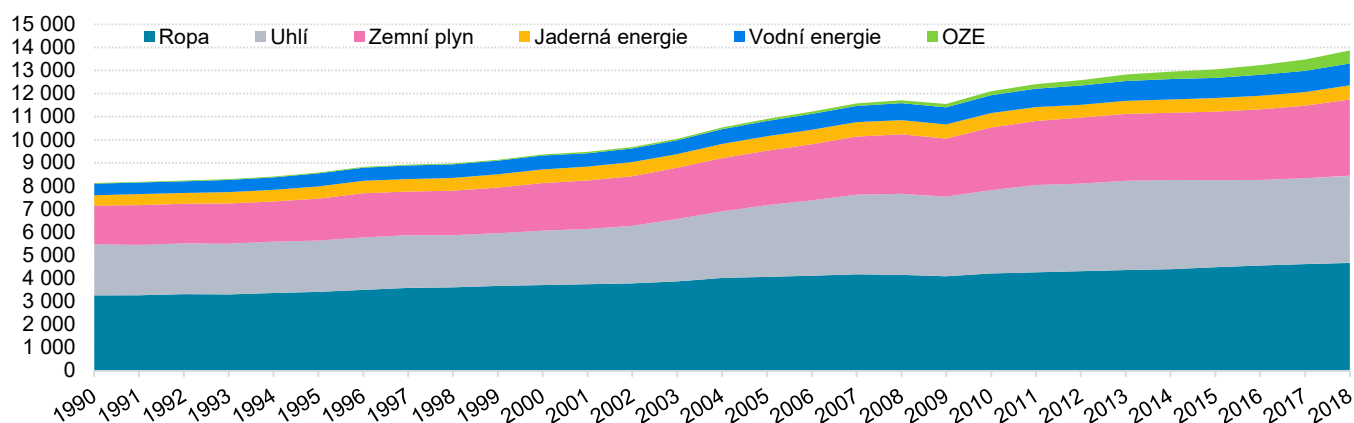
ENERGETIKA VE SVĚTĚ A V EU: TRADIČNÍ VS. ZELENÁ

VÝVOJ VE SVĚTĚ: VLÁDA FOSILNÍCH PALIV

Celosvětová spotřeba energie má dlouhodobě rostoucí trend. V roce 2018 činil meziroční nárůst 2,9 % oproti předchozímu roku. Celková spotřeba v roce 2018 dosáhla 13 865 Mtoe.

Největší podíl na spotřebě mají země Asie a Austrálie – 43 %. Severní Amerika 20 %, podíl Evropy činí necelých 15 % (samotná EU 12 %).

Spotřeba energie (Mtoe)

Zdroj: BP

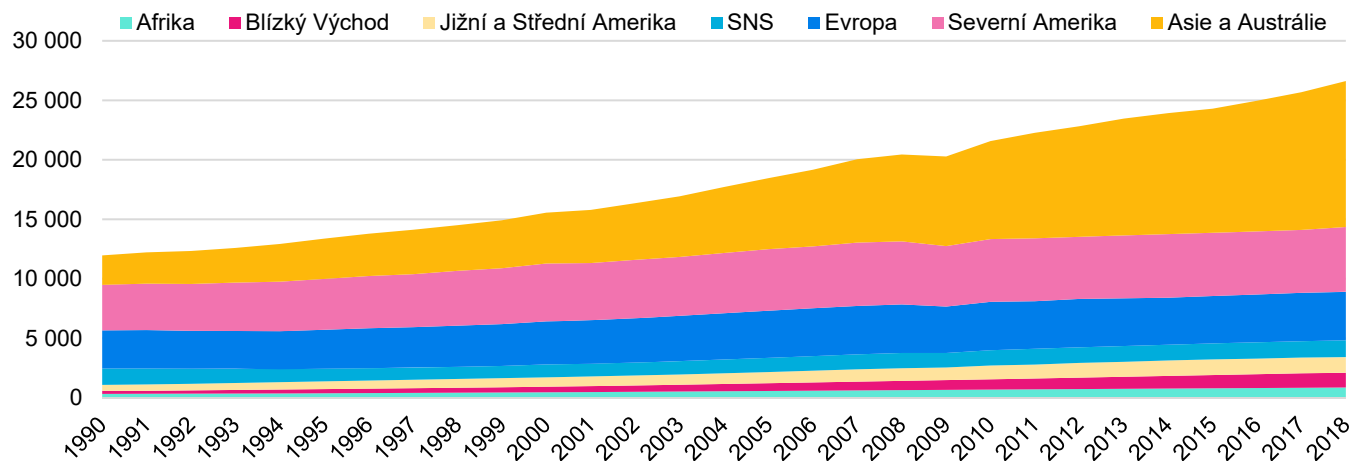
Z hlediska typů paliv zaujímá největší podíl na celosvětové spotřebě energie ropa (34 %), uhlí (27 %) a zemní plyn (24 %). Vodní energie se na celkové spotřebě podílela ze 7 %. Podíl jaderné energie činil v roce 2018 celkem 4 %, stejně jako obnovitelné zdroje energie (OZE).

V Severní Americe ve spotřebě dominuje ropa (zhruba 40 %) a zemní plyn (30 %). Střední a Jižní Amerika se také nejvíce spoléhá na ropu (přes 40 %), významným zdrojem energie je však také voda. Evropě dominuje rovněž ropa a zemní

plyn (jejich podíl na spotřebě činí dohromady 60 %). V Asii a Austrálii se na celkové spotřebě energie podílí z téměř 50 % uhlí, druhým nejvýznamnějším zdrojem je ropa.

Produkce samotné elektrické energie ve světě má rovněž dlouhodobě rostoucí charakter. V roce 2018 činil meziroční růst celosvětové el. produkce 3,7 %. Největším producentem elektřiny je Asie a Austrálie, jejichž podíl dosahuje 46 %. Na druhém místě je Severní Amerika (21 %), na třetím pak Evropa s 15% podílem (samotná EU 12 %).

Produkce elektrické energie (TWh)

Zdroj: BP

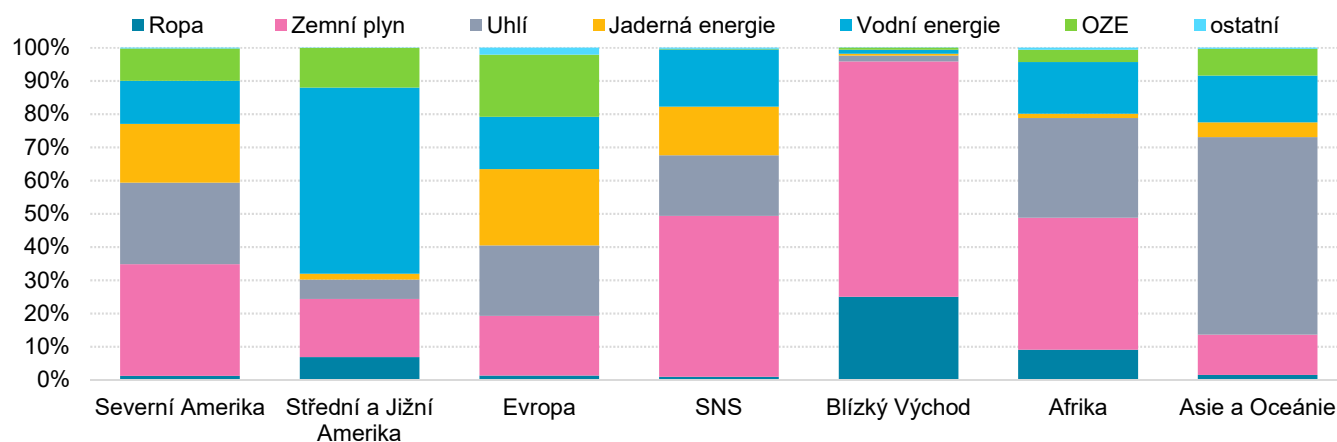
Hlavní téma

V Severní Americe dominuje při výrobě elektřiny zemní plyn (33 %), druhým nejvyužívanějším zdrojem je uhlí. Ve Střední a Jižní Americe zaujímá 56% podíl při výrobě elektřiny voda. Energetický mix Evropy je diverzifikovanější – nejvýznamnější je jaderná energie (22 %) a uhlí (21 %). Mírně nižší podíly zaujímají OZE (19 %), zemní plyn (18 %) a vodní energie (16 %).

Využití uhlí při výrobě el. energie od roku 1990 mírně rostlo až do roku 2013, poté lze pozorovat každoroční pokles. Rostoucí trend můžeme pozorovat u zemního plynu, ropa naopak klesá. Jádru dlouhodobě meziročně klesá, podíl vodní energie má v posledních letech stabilní úroveň a podíl OZE na výrobě elektřiny je dlouhodobě rostoucí.

Regionální produkce elektrické energie dle typu paliva (% , 2018)

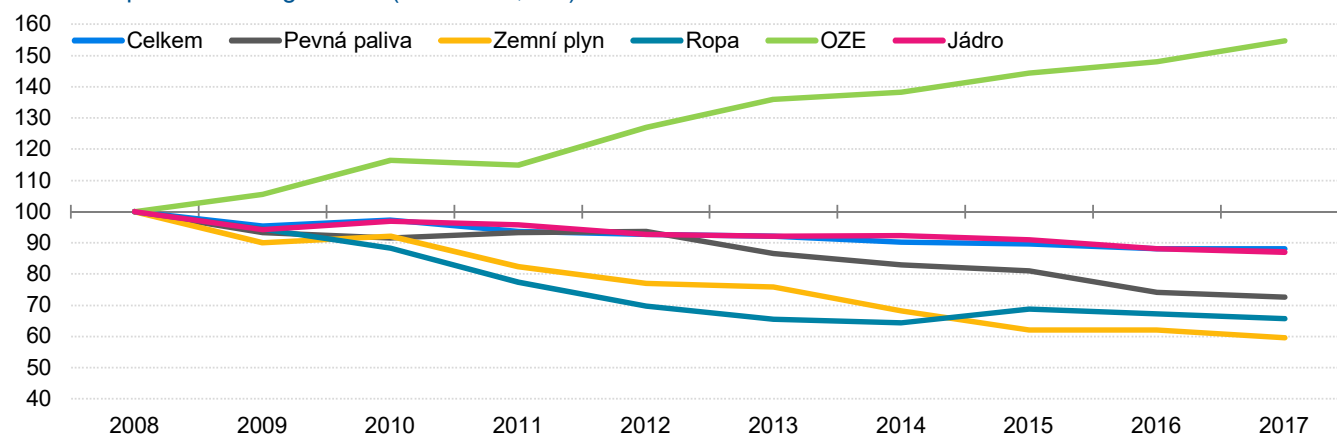
Zdroj: BP

VÝVOJ V EU: ROSTOUCÍ PODÍL OBNOVITELNÝCH ZDROJŮ ENERGIE

Produkce primární energie v EU činila v roce 2017 celkem 758 Mtoe, oproti předchozímu roku se jedná o pokles o pouhých 0,1 %. Pokračovala tak ve svém dlouhodobě klesajícím trendu (výjimkou byl pouze rok 2010, kdy po relativně prudkém

poklesu z roku 2009 rostla výroba). Oproti roku 2008 klesla produkce energie z pevných paliv (-27 %), zemního plynu (-40 %), ropy (-34 %) i jádra (-13 %). Rostoucí je naopak produkce z OZE – oproti roku 2008 vzrostla o 55 %.

Produkce primární energie v EU (2008=100, toe)

Zdroj: Eurostat

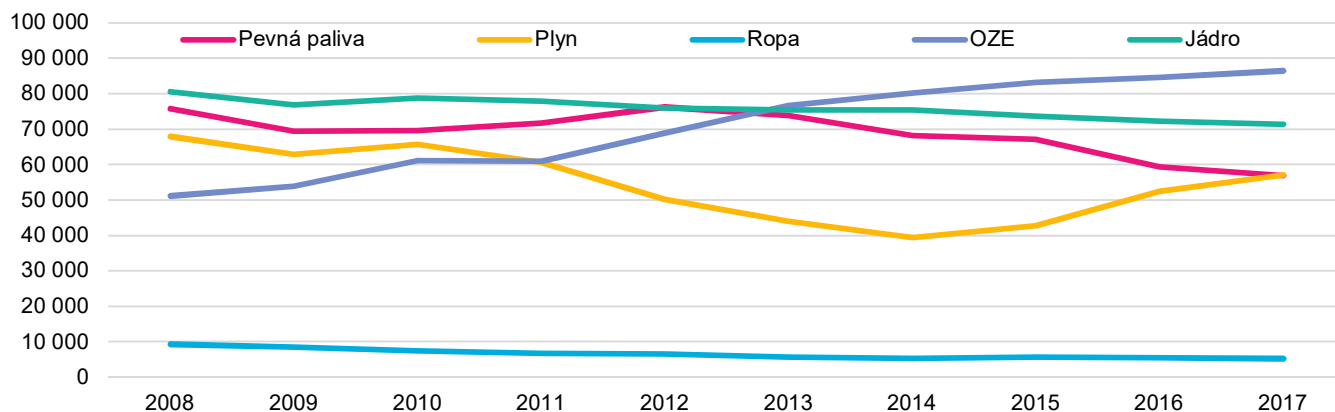
Při výrobě primární energie v EU mají největší podíl OZE (30 %), na druhém místě je pak jaderná energie (28 %). Dalšími zdroji při výrobě jsou pevná paliva (16 %), zemní plyn (14 %) a ropa (9 %).

Na spotřebě energie v EU má ze sektorového hlediska největší podíl doprava (31 %), následují domácnosti (27 %) a průmysl (25 %).

Celková produkce elektrické energie v EU činila za rok 2017 283,3 Mtoe. Z obnovitelných zdrojů energie byla vyrobeno 86,5 Mtoe el. energie, z jádra 71,3 Mtoe, produkce ze zemního plynu 57 Mtoe a z pevných paliv 56,9 Mtoe. Produkce el. energie z OZE dlouhodobě roste, naopak produkce z jádra a pevných paliv má klesající trend. Produkce ze zemního plynu začala opět narůstat v roce 2014.

Produkce elektřiny v EU dle jednotlivých typů paliv (toe)

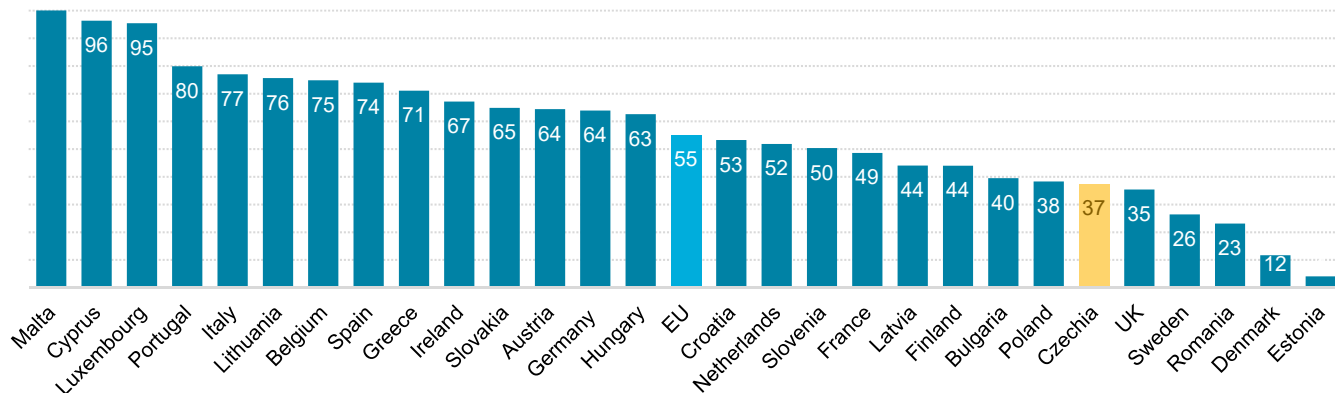

Zdroj: Eurostat

Energetická závislost EU, tedy podíl energetických komodit pro naplnění spotřeby, které pocházejí z dovozu, aktuálně činí 55 %. Ze zemí EU je na dovozu zcela závislá Malta, téměř

zcela závislý je pak také Kypr (96 %) či Lucembursko (95 %). Mezi nejsoběstačnější státy naopak patří Estonsko (4 %) a Dánsko (12 %).

Energetická závislost EU (% , 2017)

Zdroj: Eurostat

REGULACE EU A TRENDY

Milníkem pro Evropskou unii v uvědomění si nutnosti zajištění bezpečnosti dodávek energie a koordinaci energetické politiky na nadnárodní úrovni byl projev Tonyho Blaira v Hampton Court v roce 2005, který zde hovořil o nutnosti sjednotit energetickou politiku Evropské unie. Energetická politika se stala jedním z hlavních témat, přičemž cílem je vytvoření energetické unie.

Energetická unie EU

Cílem EU v rámci vytvoření energetické unie je zajištění cenově dostupné, bezpečné a udržitelné energie pro občany. Základem jsou celkem tři pilíře:

- rámcová strategie, v níž jsou podrobně uvedeny cíle a konkrétní kroky pro vytvoření energetické unie;

- koncepce EU ohledně celosvětové Pařížské dohody o klimatu;
- plán pro dosažení cíle 10% propojení elektroenergetických sítí do roku 2020.

Jakého dosahuje EU pokroku v oblasti utváření energetické unie, ukazuje [Zpráva o stavu energetické unie](#).

Zimní balíček

Za účelem vytvoření energetické unie představila Evropská komise v roce 2016 soubor 8 legislativních návrhů, které jsou známy pod pojmem „zimní balíček“. Konkrétně se jedná o tyto návrhy:

- **Návrh novely směrnice o energetické náročnosti budov** - hlavní cíl EU v oblasti energetické účinnosti ve výši alespoň 32,5 % do roku 2030 a povinnost dosahovat v období let 2021-2030 každoročně energetických úspor ve výši 0,8 % (0,24 % v případě Kypru a Malty).
- **Revize směrnice o obnovitelných zdrojích energie** - revize stanovuje hlavní cíl pro rok 2030, kdy má 32 % spotřebovávané energie na úrovni EU pocházet z obnovitelných zdrojů.
- **Návrh novely směrnice o energetické účinnosti** - cílem je zajistit pokračování povinnosti snižovat spotřebu elektrické energie pro její výrobce a distributory o 1,5 % ročně i po roce 2020.
- **Návrh nařízení pro správu energetické unie** - stanovuje způsoby, jakými mají členské státy spolupracovat mezi sebou navzájem a s Komisí, aby dosáhly cílů energetické unie.
- **Revize směrnice o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou** - hlavním objektem zájmu navrhované směrnice o trhu s elektřinou je koncový zákazník. Podle odhadů by mohly v roce 2050 dodávky malých producentů a spotřebitelů tvořit více jak třetinu produkce OZE v elektroenergetice.
- **Revize nařízení o vnitřním trhu s elektřinou** - cílem revize je přizpůsobení trhu s elektřinou nové situaci v energetice.
- **Návrh nařízení o připravenosti k rizikům v sektoru elektřiny** - podle návrhu má být vypracována společná metodika identifikace rizik.
- **Revize nařízení o agentuře ACER** - agentura ACER sdružuje národní regulátory energetických trhů (za ČR je to tedy ERÚ) a má na starosti koordinaci jejich činností, dohled nad celoevropským trhem a rozhodování přeshraničních sporů. Nová legislativa by měla posílit pravomoci agentury v oblasti dohledu.

Přehled o stavu schvalování o jednotlivých návrzích je k dispozici na [stránkách Evropské komise](#).

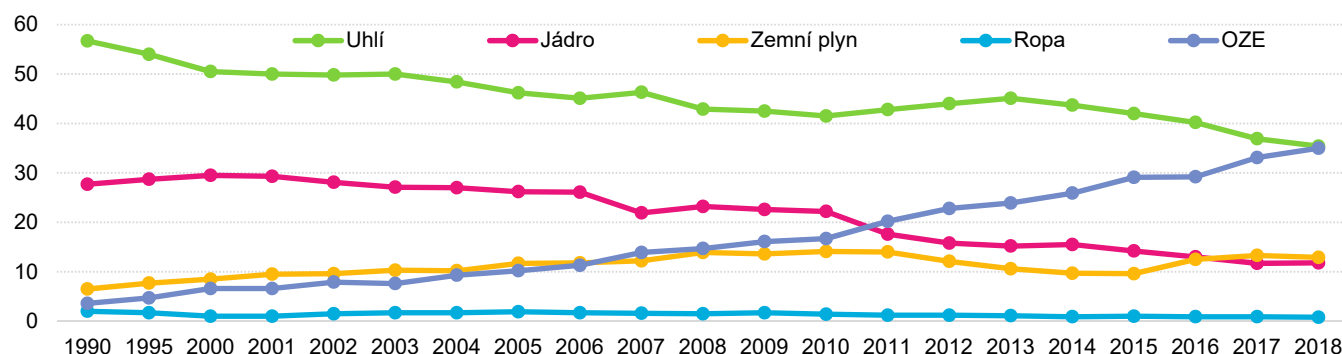
Konec jádra a uhlí v Německu?

V roce 2011 se Německo rozhodlo učinit obrat ve své energetické koncepci a vydalo se cestou energetiky bez jádra a uhlí. Plán, tzv. Energiewende, předpokládá postupné vypínání jaderných elektráren do roku 2022 a vzdání se uhlí do roku 2038.

Původně byl cílem pro jádro rok 2021, došlo k prodloužení do roku 2040, poslední rozhodnutí vlády po jaderné havárii v Japonsku však stanovilo rok 2022.

Do března 2011, kdy došlo v Německu k zmíněnému politickému obratu, pokrývalo jádro zhruba 1/4 produkce elektřiny v zemi. Tato výroba byla zajišťována 17ti reaktory. V reakci na havárii ve Fukušimě bylo v rámci vládního moratoria ihned odstaveno osm nejstarších reaktorů, které již nebyly uvedeny do provozu. V současnosti je v provozu ještě 7 jaderných elektráren, které pokrývají zhruba 12 % německé spotřeby elektřiny. Na uhlí připadá 35 % stejně jako na obnovitelné zdroje. Otázkou zůstává, zda se Německu podaří navýšit výrobu z OZE tak, aby do tří let nahradila jádro. Již se hovoří o možném prodloužení provozu jaderných reaktorů do doby, než budou vystavěny další OZE. Problémem je zajištění efektivního skladování energie vyrobené z OZE.

Hrubá výroba elektřiny v Německu dle zdroje (v %)

Zdroj: AGEB

Tereza Hrtúsová, Radek Novák

Když se mluví o evropských фондах, většinou se nám vybaví evropské dotace ze strukturálních fondů nebo dotace zemědělcům. Méně známé a přitom pro Českou republiku stále zajímavější jsou takzvané přímo řízené programy (označované rovněž jako „komunitární programy“). Čím jsou specifické a proč bychom jim měli věnovat větší pozornost?

EU Seriál

PŘÍMO ŘÍZENÉ PROGRAMY EU

Přímo řízené programy jsou financovány přímo z rozpočtu EU. Spravuje je přímo Evropská komise nebo specializované výkonné agentury. U některých programů jsou gestorem národní agentury. Oproti tomu u strukturálních fondů je správa programů ve sdíleném řízení, přičemž většina rozhodnutí i sám výběr projektů probíhá v režii členských států.

Na rozdíl od strukturálních fondů nebo společné zemědělské politiky, kde má každý členský stát garantovaný podíl na rozpočtu daného programu či fondu, u **přímo řízených programů většinou soutěží projekty z různých členských států o evropské financování mezi sebou**. Podporu z daného programu získávají nej kvalitnější projekty.

Pro Českou republiku bude zapojení do této „vyšší ligy fondů EU“ stále důležitější. Podíl přímo řízených programů na rozpočtu EU v příštích letech pravděpodobně výrazně naroste. Zároveň bude postupně slábnout tok financování ze strukturálních fondů, neboť Česká republika bohatne a na podporu pro chudší regiony bude postupně ztrácet nárok.

Česká republika ovšem přímo řízené programy dosud příliš nevyužívá. **Zatímco v rozpočtu EU tvoří přímo řízené programy zhruba pětinu výdajů, v ČR představují pouze necelá 3 % příjmů z rozpočtu EU**. Přes 70% příjmů – nejvíce mezi zeměmi EU - z rozpočtu EU tvoří strukturální a investiční fondy určené k podpoře chudších regionů. Česká republika se tak vůči evropskému rozpočtu staví jako chudá země, i když ve skutečnosti se již řadí mezi středněpříjmové země (HDP na obyvatele bylo v roce 2018 na 90% průměru EU).

Česká republika také z většiny přímo řízených programů čerpá méně, než by odpovídalo váze ekonomiky. Podíl ČR na HDP Evropské unie je přibližně 1,2 %, avšak z přímo řízených

programů Česká republika čerpá pouze jedno procento. Bez programu Erasmus+, kde mají členské státy garantovaný podíl prostřednictvím národních obálek, činil podíl ČR na čerpání přímo řízených programů v období 2014–2018 přibližně 0,8 %. Nedostatečně se ČR zapojuje zejména do finančně objemných programů Horizont 2020 na podporu výzkumu a vývoje nebo Nástroj pro propojení Evropy – Doprava. Naopak více, než by odpovídalo váze ekonomiky, ČR využívá programy Erasmus+, Nástroj pro propojení Evropy – Energetika, Kreativní Evropa a Evropa pro občany.

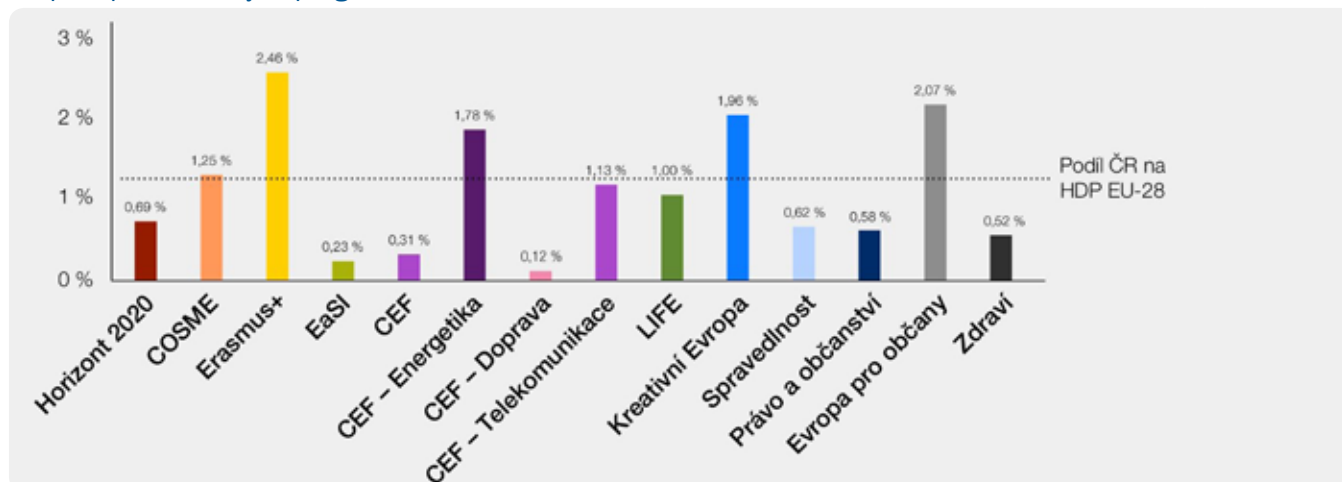
Nízká účast ČR na programu Horizont 2020 je dána malou aktivitou českých výzkumných týmů, spíše než jejich malou konkurenceschopností. V období 2014–2018 ČR čerpala pouze 0,7 % prostředků programu Horizont 2020. Obecně je zapojení „kohezních zemí“ do programu Horizont nižší, ale například srovnatelně velké Maďarsko má tento podíl dvojnásobný. Kdyby Česká republika čerpala tolik, kolik odpovídá jejímu podílu na HDP Evropské unie, získala by na vědu a výzkum v období 2014–18 o více než 5 miliard korun více.

Do programu CEF se ČR zapojuje zejména v kohezní části podprogramu Doprava a v oblasti energetiky a telekomunikací. V kohezní obálce podprogramu Doprava, která je vyhrazena zemím s nárokem na financování z Fondu soudržnosti, je ČR úspěšná v předkládání projektů, avšak skutečné čerpání je pomalejší než například v Polsku nebo Maďarsku.

Lepší je zapojení ČR do programu LIFE, který podporuje inovativní projekty na ochranu životního prostředí. Čerpání z programu LIFE je po pomalejším rozjezdu v současnosti na úrovni, která odpovídá velikosti ekonomiky.

Pavína Žáková, Zastoupení Evropské komise v ČR

Čerpání přímo řízených programů: ČR vs. EU v období 2014-2018

Zdroj: Evropská komise

Statistické okénko

Statistické okénko zobrazuje důležité makroekonomické ukazatele všech 28 členských zemí Evropské unie, které zahrnují statistická data ekonomické výkonnosti, fiskální stability, cenové hladiny k průměru EU a saldo běžného účtu k HDP. Pro srovnání jsou v tabulce i stejné ukazatele za celou Evropskou unii. Zdrojem dat je Eurostat a Evropská komise.

Klíčové ekonomické ukazatele

v %	Růst HDP				HDP v PPS per capita k ø EU				Cenová hladina k ø EU			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
Belgie	1,7	1,5	1,7	1,4	118,1	117,8	116,4	115,3	104,5	108,8	110,8	111,1
Německo	1,7	2,2	2,2	1,4	123,9	124,1	123,6	122,7	100,6	103,2	104,0	104,3
Estonsko	1,9	3,5	4,9	3,9	75,6	76,8	78,7	80,1	72,8	75,1	78,1	80,1
Irsko	25,1	5,0	7,2	6,7	178,3	176,6	180,7	186,9	120,6	124,4	127,2	127,3
Řecko	-0,4	-0,2	1,5	1,9	69,5	67,8	67,2	67,4	82,9	84,3	85,4	84,2
Španělsko	3,6	3,2	3,0	2,6	90,5	91,4	91,9	92,1	89,1	91,6	92,4	92,5
Francie	1,1	1,2	2,2	1,7	105,5	104,5	103,9	103,4	105,3	108,0	109,4	110,3
Itálie	0,9	1,1	1,6	0,9	95,1	97,1	96,3	95,5	100,1	100,2	100,9	100,6
Kypr	2,0	4,8	4,2	3,9	81,6	83,7	85,0	85,7	86,7	88,0	89,5	88,8
Lotyšsko	3,0	2,1	4,6	4,8	63,9	64,3	66,7	69,1	68,8	71,6	72,8	73,8
Litva	2,0	2,4	4,1	3,5	74,7	75,3	78,3	80,2	60,3	62,7	64,5	65,7
Lucembursko	3,9	2,4	1,5	2,6	265,6	260,3	252,8	249,6	118,0	123,0	125,8	126,6
Malta	10,6	5,7	6,8	6,7	93,3	95,3	97,6	99,2	78,9	81,3	81,7	82,2
Nizozemsko	2,0	2,2	2,9	2,6	129,9	127,6	127,9	128,2	107,3	111,2	112,1	112,1
Rakousko	1,1	2,0	2,6	2,7	129,0	128,4	126,7	127,0	102,7	106,0	108,6	109,6
Portugalsko	1,8	1,9	2,8	2,1	76,7	77,2	76,5	76,9	81,3	84,1	86,0	86,8
Slovinsko	2,3	3,1	4,9	4,5	81,7	82,5	85,0	86,9	80,8	83,5	83,7	84,9
Slovensko	4,2	3,1	3,2	4,1	76,7	76,8	76,1	77,7	66,4	67,9	69,8	70,2
Finsko	0,1	2,5	3,0	1,7	109,0	108,7	108,9	109,3	118,3	121,1	122,4	122,5
Bulharsko	3,5	3,9	3,8	3,1	47,0	48,5	49,2	50,0	46,7	47,7	49,6	50,6
Česko	5,3	2,5	4,4	3,0	87,0	87,6	89,4	89,9	62,8	65,6	68,2	70,8
Dánsko	2,3	2,4	2,3	1,5	126,7	126,0	127,7	126,6	134,2	140,3	138,8	137,9
Chorvatsko	2,4	3,5	2,9	2,6	59,4	61,0	61,7	62,6	63,7	65,6	67,4	68,2
Maďarsko	3,5	2,3	4,1	4,9	68,1	66,8	67,7	69,9	57,7	60,1	63,0	62,4
Polsko	3,8	3,1	4,8	5,1	68,5	68,1	69,5	71,8	54,2	53,8	56,6	57,4
Rumunsko	3,9	4,8	7,0	4,1	55,9	59,3	62,5	64,1	51,8	51,7	52,6	52,8
Švédsko	4,5	2,7	2,1	2,4	125,1	122,0	120,8	120,0	120,1	125,9	125,5	118,5
UK	2,3	1,8	1,8	1,4	108,6	106,8	105,6	104,4	134,1	122,2	116,4	116,5
EU	2,3	2,0	2,5	2,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

v %	Saldo veř.rozpočtů k HDP				Veřejný dluh k HDP				Energetická závislost			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017
Belgie	-2,4	-2,4	-0,8	-0,7	106,4	106,1	103,4	102,0	79,8	83,9	75,4	74,8
Německo	0,8	0,9	1,0	1,7	71,6	68,5	64,5	60,9	61,9	62,2	63,7	63,9
Estonsko	0,1	-0,3	-0,4	-0,6	9,9	9,2	9,2	8,4	11,1	9,6	7,9	4,1
Irsko	-1,9	-0,7	-0,3	0,0	76,8	73,5	68,5	64,8	86,2	88,9	69,1	67,1
Řecko	-5,6	0,5	0,7	1,1	175,9	178,5	176,2	181,1	65,4	71,0	72,9	71,1
Španělsko	-5,3	-4,5	-3,1	-2,5	99,3	99,0	98,1	97,1	72,7	72,9	71,5	73,9
Francie	-3,6	-3,5	-2,8	-2,5	95,6	98,0	98,4	98,4	46,2	46,0	47,4	48,6
Itálie	-2,6	-2,5	-2,4	-2,1	131,6	131,4	131,4	132,2	75,8	77,0	77,7	77,0
Kypr	-1,3	0,3	1,8	-4,8	108,0	105,5	95,8	102,5	93,2	97,7	96,2	96,3
Lotyšsko	-1,4	0,1	-0,6	-1,0	36,8	40,3	40,0	35,9	40,6	51,2	47,2	44,1
Litva	-0,3	0,2	0,5	0,7	42,6	40,0	39,4	34,2	78,3	78,4	77,6	75,6
Lucembursko	1,4	1,9	1,4	2,4	22,2	20,7	23,0	21,4	96,5	95,9	96,1	95,4
Malta	-1,0	0,9	3,4	2,0	57,9	55,5	50,2	46,0	97,7	97,0	100,6	102,8
Nizozemsko	-2,0	0,0	1,2	1,5	64,6	61,9	57,0	52,4	30,9	48,4	45,9	51,8
Rakousko	-1,0	-1,6	-0,8	0,1	84,7	83,0	78,2	73,8	65,7	60,6	62,5	64,4
Portugalsko	-4,4	-2,0	-3,0	-0,5	128,8	129,2	124,8	121,5	72,1	78,2	74,0	79,9
Slovinsko	-2,8	-1,9	0,0	0,7	82,6	78,7	74,1	70,1	45,5	49,7	49,3	50,4
Slovensko	-2,6	-2,2	-0,8	-0,7	52,2	51,8	50,9	48,9	62,1	60,1	60,6	64,8
Finsko	-2,8	-1,7	-0,8	-0,7	63,4	63,0	61,3	58,9	50,2	48,2	46,0	44,0
Bulharsko	-1,7	0,1	1,2	2,0	26,2	29,6	25,6	22,6	35,3	36,5	38,6	39,5
Česko	-0,6	0,7	1,6	0,9	40,0	36,8	34,7	32,7	30,1	31,9	32,6	37,4
Dánsko	-1,3	-0,1	1,4	0,5	39,8	37,2	35,5	34,1	12,3	13,0	13,4	11,7
Chorvatsko	-3,2	-1,0	0,8	0,2	83,7	80,5	77,8	74,6	44,3	48,9	48,5	53,3
Maďarsko	-1,9	-1,6	-2,2	-2,2	76,7	76,0	73,4	70,8	59,8	53,9	55,8	62,6
Polsko	-2,7	-2,2	-1,5	-0,4	51,3	54,2	50,6	48,9	29,5	29,9	30,8	38,3
Rumunsko	-0,7	-2,7	-2,7	-3,0	37,8	37,3	35,2	35,0	16,4	16,4	21,6	23,1
Švédsko	0,0	1,0	1,4	0,9	44,2	42,4	40,8	38,8	31,9	28,9	31,9	26,4
UK	-4,2	-2,9	-1,9	-1,5	87,9	87,9	87,1	86,8	46,8	37,5	35,7	35,4
EU	-2,3	-1,7	-1,0	-0,6	86,2	85,0	83,3	81,5	53,6	53,9	53,8	55,1

Tato publikace je považována za doplňkový zdroj informací našim klientům i nejširší veřejnosti. Na informace uvedené v ní nelze pohlížet tak, jako by šlo o údaje nezvratné a nezměnitelné. Publikace je založena na nejlepších informačních zdrojích dostupných v době tisku. Použité informační zdroje jsou všeobecně považované za spolehlivé, avšak Česká spořitelna, a.s. ani její pobočky či zaměstnanci neručí za správnost a úplnost informací. Autoři považují za slušnost, že při použití jakékoliv části tohoto dokumentu, bude uživatelem tento zdroj uveden.

Některé obrázky použité v této publikaci pochází z audiovizuální knihovny Evropské komise a www.pixabay.com.

Vydáváno pod evidenčním číslem Ministerstva kultury ČR: MK ČR E 16338, ISSN on-line: 1801-5042, ISSN tisk: 1801-5034.

